

Sygn. akt: III AUa 314/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Lucyna Guderska

Sędziowie: SSA Iwona Szybka (spr.)

SSO del. Beata Michalska

Protokolant: sekr. sądowy Przemysław Trębacz

po rozpoznaniu w dniu 3 grudnia 2013 r. w Łodzi

sprawy **C. N.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.**

o emeryturę,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Kaliszu z dnia 11 stycznia 2013 r., sygn. akt: V U 1938/12;

oddala apelację.

Sygn. akt: III AUa 314/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11 października 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił C. N. prawa do emerytury w obniżonym wieku, argumentując, że ubezpieczony nie udowodnił 15 lat pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Organ rentowy nie zaliczył w poczet szczególnego stażu pracy okresu zatrudnienia ubezpieczonego w Spółdzielni Kółek Rolniczych w K. w okresie od 1 stycznia 1973 roku do 31 grudnia 1988 roku na stanowisku traktorzysty.

Odwołanie od powyższe decyzji, w dniu 31 października 2012 roku, wniósł C. N., kwestionując prawidłowość rozstrzygnięcia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i podnosząc, że z uwagi na fakt likwidacji Spółdzielni Kółek Rolniczych w K., w chwili obecnej nie ma możliwości pozyskania właściwego świadectwa pracy w szczególnych warunkach. W związku z powyższym, ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie mu prawa do emerytury wcześniejszej od dnia 15 lipca 2012 roku.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o jego oddalenie. Organ rentowy podniósł, że C. N. nie udokumentował 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Ubezpieczony nie przedłożył bowiem stosownego świadectwa pracy. Ponadto, mimo, że z treści świadectwa pracy z dnia 30 grudnia 1988 roku wynika w prawdzie, iż ubezpieczony w spornym okresie wykonywał pracę traktorzysty, to nie wiadomo jednak, czy w okresie tym był on pracownikiem, czy też członkiem Spółdzielni. W związku z powyższym,

zdaniem organu rentowego, nie ulega wątpliwości, że na dzień 1 stycznia 1999 roku, C. N. nie spełniał przesłanek z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 11 stycznia 2013 roku Sąd Okręgowy w Kaliszu, zmienił decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznał odwołującemu C. N., prawo do emerytury poczynając od dnia 15 lipca 2012 roku.

Powyższe orzeczenie poprzedziły następujące ustalenia faktyczne:

C. N. urodził się w dniu (...)roku. Ubezpieczony był pracownikiem Spółdzielni Kółek Rolniczych w K. w okresie od 1 stycznia 1973 roku do 31 grudnia 1988 roku zatrudnionym na stanowisku traktorzysty. W tym czasie stanowisko pracy nie uległo zmianie. Pracę traktorzysty wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Na dzień 1 stycznia 1999 roku ubezpieczony posiadał 25 lat 4 miesiące i 3 dni ogólnego stażu ubezpieczeniowego. Poza badanym okresem C. N. nie wskazał innych okresów wykonywania pracy w warunkach szczególnych.

W świetle powyższych ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że odwołanie C. N. zasługuje na uwzględnienie. Zdaniem Sądu I instancji zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwolił uznać, że ubezpieczony spełnił wszystkie przesłanki emerytury wcześniejszej

w rozumieniu art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W okresie od 1 stycznia 1973 roku do 31 grudnia 1988 roku C. N., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, wykonywał, bowiem pracę kierowcy ciągniki, odpowiadającą pracy wymienionej w wykazie A dziale VIII pkt. 3 stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach (Dz.U. nr 8 poz. 43 z póź. zm.). Realizacja pozostałych przesłanek nie była przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych kwestionowana.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał C. N. prawo do emerytury na podstawie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS od dnia 15 lipca 2012 roku.

Powyższe orzeczenie, w dniu 8 lutego 2013 roku, zaskarżył w całości apelacją Zakład Ubezpieczeń Społecznych zarzucając mu:

1. naruszenie prawa materialnego tj. art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. 2009, nr 153, poz. 1227 z późn. zm.) w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.),

2. naruszenie przepisów o postępowaniu tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów.

W uzasadnieniu zarzutów apelacji skarżący podniósł, że Sąd Okręgowy całkowicie pominął, fakt, iż C. N., w zależności od pory roku wykonywał różne prace. Latem ubezpieczony wykonywał przede wszystkim prace polowe, a zimą prace transportowe dla rolników i innych zakładów. Powyższe przeczy ustaleniu, że C. N. wykonywał pracę kierowcy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Ponadto, jeśli nawet przyjąć, że C. N. w spornym okresie zatrudnienia rzeczywiście stale wykonywał pracę kierowcy ciągnika, to wbrew twierdzeniom Sądu Okręgowego, nie sposób uznać, by prace te odpowiadały wykazowi A stanowiącemu załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Praca kierowcy zakwalifikowana została przez ustawodawcę do działu dotyczącego prac wykonywanych w transporcie i łączności. W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego stwierdzić należy, że C. N. wykonywał prace polowe, a zimą prace transportowe dla rolników i innych zakładów. Z tego powodu nie sposób uznać, by ubezpieczony wykonywał stale i pełnym wymiarze czasu pracy pracę kierowcy ciągnika w transporcie, skoro wykonywał również prace polowe. Co

więcej, Spółdzielnia Kółek Rolniczych nie należała do branży transportowej, ani do branży związanej z łącznością. W związku z powyższym Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy dokonał prawidłowej charakterystyki czynności pracowniczych wykonywanych przez C. N. w spornym okresie zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych w K., która odzwierciedla rzeczywiste obowiązki wykonywane przez niego na stanowisku kierowcy ciągnika.

Zgodnie z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zmianami) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat – dla kobiet i 65 lat – dla mężczyzn oraz,
- okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

Z kolei w myśl § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43, ze zmianami) pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,

ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych.

Pracą w warunkach szczególnych jest przy tym praca świadczona stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach wskazanych w załączniku A do rozporządzenia z 7.02.1983r. (§ 1 i § 2 rozporządzenia). Normatywne rodzaje prac w szczególnych warunkach wyróżnia kryterium merytoryczne i formalne; pierwsze dotyczy wykonywania stale i w pełnym wymiarze takiej pracy, warunkiem drugiego jest wymienienie jej w rozporządzeniu z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Nie ulega wątpliwości, że dla oceny, czy pracownik pracował w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy. Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy), w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 14 września 2007 roku, w sprawie III UK 27/07, OSNP 20078/21-22/325). Decydującą rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego z punktu widzenia uprawnień emerytalnych ma zatem możliwość zakwalifikowania jej pod którąś z pozycji ww. załącznika do rozporządzenia. W świetle bowiem art. 32 ust. 4 ustawy 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych pracami w szczególnych warunkach nie są wszelkie prace wykonywane w narażeniu na kontakt z niekorzystnymi dla zdrowia pracownika czynnikami, lecz jedynie takie, które zostały rodzajowo wymienione w tym rozporządzeniu. (por. wyrok Sądu Najwyższego 2010-06-01, II UK 21/10, Legalis).

W judykaturze wyjaśniono, jak słusznie podnosi skarżący, że wyodrębnienie prac w wykazie A stanowiącym załącznik do ww. rozporządzenia ma charakter stanowiskowo - branżowy i nie można dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane w tym akcie

prawnym. Jak wskazał bowiem Sąd Najwyższy w wyroku z 1 czerwca 2010 roku, II UK 21/10 (LEX nr 619638), specyfika poszczególnych gałęzi przemysłu determinuje charakter świadczonych w nich prac i warunki, w jakich są one wykonywane, ich uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia. Usystematyzowanie prac o znacznej szkodliwości i uciążliwości do oddzielnych działów oraz poszczególnych stanowisk w ramach gałęzi gospodarki nie jest przypadkowe, gdyż należy przyjąć, że konkretne stanowisko narażone jest na ekspozycję na czynniki szkodliwe w stopniu mniejszym lub większym w zależności od tego, w którym dziale przemysłu jest umiejscowione. Konieczny jest bezpośredni związek wykonywanej pracy z procesem technologicznym właściwym dla danego działu gospodarki.

Odnosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy należy podkreślić, że praca kierowcy ciągnika, którą w świetle prawidłowych ustaleń Sądu I instancji niewątpliwie wykonywał C. N. w spornym okresie zatrudnienia, wymieniona jest w poz. 3 działu VIII wykazu A, który to dział istotnie obejmuje transport i łączność. Transport jest działem gospodarki, związanym

z przemieszczaniem ludzi i ładunków w przestrzeni przy wykorzystaniu odpowiednich środków transportu. Transport, w szczególności transport towarowy, jest przy tym ściśle powiązany z pozostałymi działami gospodarki, przy czym niejednokrotnie jest on wykonywany nie tylko przez podmioty gospodarcze (przedsiębiorstwa, firmy), których przedmiotem działalności są wyłącznie usługi transportowe, i które z tego powodu nie są przyporządkowane do tego właśnie działu gospodarki. Z wyjaśnień C. N. oraz zeznań przesłuchanych świadków Z. S. i Z. D. wynika, że w trakcie zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych w K. ubezpieczony wykonywał wyłącznie prace kierowcy ciągnika, uczestnicząc w pracach polowych oraz wykonując usługi tarnsportowe. Wykorzystując ciągnik, ubezpieczony zajmował się m.in. opryskami, orką rekultywacją. Wnioskodawca pracował w pełnym wymiarze czasu pracy. Innych prac nie wykonywał. Rodzaj wykonywanych przez ubezpieczonego prac potwierdza też legitymacja ubezpieczeniowa, świadectwo pracy, protokół z 28 marca 1974r. Wszystkie te dokumenty znajdują się w aktach. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, w okolicznościach przedmiotowej sprawy uprawnione jest stanowisko Sądu I instancji, że praca wykonywana przez C. N. w spornym okresie zatrudnienia w Spółdzielni Kółek Rolniczych w K. była pracą w szczególnych warunkach wymienioną w wykazie A, dział VIII, poz. 3, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku. Jakkolwiek istotnie spółdzielnie kółek rolniczych nie należą do sektora transportowego gospodarki, to jednak nie może ująć uwadze, że pod poz. 3 działu VIII tego wykazu, poza pracą kierowców ciągników, wymienione zostały również prace kierowców kombajnów lub pojazdów gąsienicowych. Nie ulega wątpliwości, że kombajny są w zdecydowanej większości maszynami rolniczymi służącymi m.in. do zbioru zbóż i roślin okopowych, roślin sadowniczych, do siewu i sadzenia roślin uprawnych a także do wykonywania niektórych zabiegów agrotechnicznych. Tym samym kombajny, podobnie jak i ciągniki (traktory), przede wszystkim są wykorzystywane w rolnictwie, głównie przy pracach polowych, nie zaś w transporcie. Podobnie pojazdy gąsienicowe są urządzeniami służącymi do poruszania się po terenach bagnistych, pustynnych, czy niedostępnych ze względu na nadmierną pochyłość lub niestabilność podłoża, oraz – jako pojazdy poruszające się z nieznaną szybkością - nie służą głównie do prac transportowych, lecz stosowane są powszechnie w wojsku i jako maszyny do robót ziemnych. Kierowcy zarówno ciągników, jak i kombajnów czy pojazdów gąsienicowych muszą zdobyć szczególne uprawnienia do kierowania tymi pojazdami nie tylko z uwagi na ich większe gabaryty, ale i specyficzną obsługę (np. ze względu na dodatkowe oprzyrządowanie czy konieczność wykonania specjalistycznych prac) oraz warunki, w jakich te pojazdy są prowadzone (zwiększony hałas, nadmierne drgania, nieutwardzone podłoże, po którym się poruszają i związane z tym np. zapylenie). To właśnie te specyficzne warunki pracy panujące przy kierowaniu tymi pojazdami zdecydowały, w ocenie Sądu Apelacyjnego, że prace kierowców ciągników, kombajnów i pojazdów gąsienicowych zostały zaliczone do prac wykonywanych w szczególnych warunkach, czyli prac o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości i wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne bądź otoczenia. Przyjęcie, że tylko kierowcy ciągników, kombajnów i pojazdów gąsienicowych zatrudnieni w firmach transportowych wykonywali pracę w warunkach szczególnych w rozumieniu art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wypaczałoby sens tej regulacji, gdyż te specyficzne pojazdy wykorzystywane są przede wszystkim do określonego rodzaju prac polowych, wojskowych, ziemnych, a nie jako środek transportu. Poza sporem jest bowiem, że praca w szczególnych warunkach to praca, w której pracownik w sposób znaczny narażony jest na niekorzystne dla zdrowia czynniki, co wynika wprost z art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Praca w takich warunkach przyczynia się do szybszego obniżenia wydolności organizmu, stąd też osoba wykonująca taką

pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni. Prawo to stanowi przywilej i odstępstwo od zasady wyrażonej w art. 27 ustawy, a zatem regulujące je przepisy należy wyklądać w sposób gwarantujący zachowanie celu uzasadniającego to odstępstwo. Skoro zatem prawo do emerytury w wieku niższym od powszechnego z tytułu wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest ściśle związane z szybszą utratą zdolności do zarobkowania z uwagi na szczególne warunki lub szczególny charakter pracy, to decydujące znaczenie w przedmiotowej sprawie winny mieć narażające na szkodliwe dla zdrowia warunki pracy ubezpieczonego, nie zaś dział gospodarki, do którego należał wówczas jego pracodawca.

W konsekwencji powyższych rozważań należy uznać, że niewątpliwie praca C. N. jako kierowcy ciągnika w Spółdzielni Kółek Rolniczych w K. wykonywana była w warunkach narażenia na niekorzystne dla zdrowia czynniki (hałas, drgania, zapylenie) i jako praca wymieniona w wykazie A dziale VIII poz. 3 stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 roku, była pracą w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Tym samym zaaprobować należy stanowisko Sądu Okręgowego, że C. N. spełnił wszystkie warunki wymienione w art. 184 tej ustawy do przyznania mu prawa do emerytury.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny, uznając rozstrzygnięcie Sądu I instancji za prawidłowe, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację organu rentowego jako bezzasadną.

Przewodniczący: Sędziowie: